

Karol Kłodziński, *Sekretarze ab epistulis i a libellis w kancelarii cesarza od Augusta do Hadriana. Studium historyczno-prawne*, Toruń 2011

Niewielka książka z zakresu historii starożytnej ukazała się staraniem Wydawnictwa Naukowego UMK. Autor, przedstawiciel najmłodszego pokolenia badaczy historii starożytnej, podjął się zadania ukazania postaci sekretarzy do spraw korespondencji (*ab epistulis*) i do spraw petycji (*a libellis*), ich kompetencji oraz udziału w przygotowywaniu cesarskich konstytucji. Pracę podzielono na pięć rozdziałów, w których przedstawiono omawiane zagadnienie w ujęciu problemowo-chronologicznym. Książkę uzupełniają aneksy zawierające wykazy osób pełniących oba urzędy w omawianym okresie. Omawiane studium powstało na podstawie źródeł jurydycznych, literackich i epigraficznych. Korzystanie z publikacji ułatwia indeks postaci historycznych, a całość uzupełnia obszernie streszczenie w języku francuskim oraz kilka fotografii inskrypcji wykorzystanych w analizach.

Wiesława Duży (Toruń)

Paweł Hanczewski, *„Patrioci” i „ludzie innego rodzaju”. Szkockie spory o unię 1707 roku*, Toruń 2010

Omawiana książka jest rozprawą habilitacyjną Autora. Jej celem było przedstawienie ideologicznego wymiaru unii przez ukazanie spraw najważniejszych dla zwolenników i przeciwników unii z punktu widzenia Szkocji jako jednej z możliwych interpretacji omawianego zagadnienia.

W rozdziale pierwszym omówiono teorię państw złożonych, najważniejsze koncepcje związku Szkocji z Anglią i próby realizacji unii w XVII wieku. Roz-

działy drugi i trzeci poświęcono opiniom współczesnych na temat politycznego kształtu związku z Anglią. Katalog kwestii najważniejszych dla zwolenników i przeciwników unii przedstawiono w rozdziałach 4–6. Poświęcono je sprawom: religii, handlu, bezpieczeństwa wewnętrznego oraz koncepcji „monarchii uniwersalnej”. Dla pełnego przedstawienia podjętego tematu w rozdziale 7 omówiono znaczenie dyskusji poprzedzającej unię 1707 roku dla zrozumienia pojęcia „naród szkocki” i kształtu narodu. Wyniki przedstawionych badań opierają się na kwerendach przeprowadzonych w bibliotekach i archiwach w Edynburgu i Londynie.

W zakończeniu zaproponowano czytelnikom rozważania na temat uniwersalnego znaczenia sporów i ich związków z ideami szkockiego oświecenia. Książkę uzupełniono o indeks osobowy oraz streszczenie w języku angielskim.

Wiesława Duży (Toruń)

Spółeczeństwo i religia w świecie antycznym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej (Toruń, 20–22 września 2007), red. S. Olszaniec, P. Wojciechowski, Toruń 2010.

Dwadzieścia osiem artykułów składających się na omawiany tom stanowi rezultat konferencji naukowej zorganizowanej przez Komisję Historii Starożytnej Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Zakład Historii Starożytnej Instytutu Historii i Archiwistyki UMK. Tematyka religijna potraktowana została przez uczestników konferencji bardzo szeroko. W publikacji znajdziemy, między innymi, artykuły poświęcone: systemowi religijnemu Persji w czasie panowania Achemenidów, społecznym i religijnym aspektom walk politycznych w Rzymie, występowaniu motywu porwania przez bóstwo, jak i miejscu religii w propagandzie i ideologii cesarzy rzymskich. Myśl przewodnia konferencji zawarła się zarówno w próbie dekonstrukcyjnego rozważenia pojęć „religia” i „kult cesarski” podjęta przez Lechosława Olszewskiego, jak i w artykule poświęconym właścicielom i pracownikom warsztatów ceramicznych. Jak zauważyli wydawcy tomu, istotną cechą prezentowanego tomu jest to, że autorzy artykułów należą do najmłodszego pokolenia badaczy historii starożytnej. Książka ukazała się nakładem Wydawnictwa Naukowego UMK.

Wiesława Duży (Toruń)